

עריכה ופירושי המילים: אלי פררה.

המבקש את פירושי המילים לשיר- יצור קשר באתר.

משירי החֶרֶף / חיים נחמן ביאליק א – ה

א

צַנַת בִּקְר, צְרִיחַת עוֹרֵב

הַעִירוּנִי – נְאִיקָצָה,

וְאִינִי יוֹדֵעַ לְמָה פִתְאֹם

שִׁמְחַת חַג עָלֵי קִפְצָה ;

וְאִינִי יוֹדֵעַ מִי זֶה זֶרֶק

טֶפֶה זָכָה לְחוּךְ לְכִבִּי,

וְלְמָה פִתְאֹם מְצָא פְּכָה

חֵן בְּעֵינַי חֲדַר-מְשֻׁכְּבֵי ?

קִלְפַת כְּפוֹר עַל-גַּב הָאֲשֻׁנָּב ! –

רְאוּ אֲשֻׁנְבֵי מַה-נִּשְׁתַּנָּה !

צֶץ בֶּן-לִילָה כְּמִטָּה אֶהְרֵן –

וְעַל-הַזְכוּכִית חֲרָשָׁה קִטְנָה :

סִבְכֵי בְרוּשִׁים טְעוּנֵי שְׁלֵג,

דְּמוֹת תְּמוּרוֹת וּבְנֵי-אֵלוֹן –

צִפְרָא טָבָא, שְׁתִּילֵי חֶרֶף !

הֵידָד, צִיֵּצִי כְפוֹר הַחִלּוֹן !

וְזִיו רַעְנָן, קָר וְצַחְחָר

מִלֵּא חֲדָרֵי נִיחֻדְשָׁהוּ,

כְּאֵלוּ לִילָה לְכַבוֹד יוֹם טוֹב,

יָרַד מִלְּאָךְ נִיחֻסִידָהוּ.

וְזִהָר רַעְנָן, קָר וְשִׁאָנָן,

מִלֵּא לְבֵי נִיחֻדְשָׁנוּ,

כְּאֵלוּ מִלְּאָךְ וְךָ גִפְתִּים

רַד אֶל-תּוֹכּוֹ נִיחֻטְאָנוּ.

ב

עוֹד הַכְּפוֹר עַל-גַּב הַחִלּוֹן

וּבְכִפְנֵי הַחֲמָה חוֹצֵץ –

אֵךְ בְּאִמְצָעוֹ, רְאָה, כְּכָר נִצַּחַת

שְׁכִיב דֵי-נוֹר, וְהוּא נוֹצֵץ, נוֹצֵץ.

צפּריר פּוּחז בּן-פּוּזא
נאַחז שם בּסבך בקרננו,
ובציציות זָהרוּ נְתָלָה
שם באילן על הענף.

ומתלבט שם הפוחז,
רועד, רועד על-הקלפה,
מפרנס לציאת ואינו יכול –
פתאום זע – ניהי לטפה.

ואחריה שניה, שלישית –
והנה מחשף זכוכית טהורה,
ואור החמה הנה בקע –
ויתמלא חדרוי אורה !

ארכ ארכ לי השמש,
ואך ראני – קם נייר בי
כל-חניותיו – ורוח פרצים,
עז וחדנה נמסך קרבי.

ועוד הפעם בעד האשנב
מציץ בי יום חרף בהיר !
ועוד הפעם לבי ננער –
והנו תקיף, עז וניהיר !

והנה שבה זרעי ברזל :
תנו לי הר ואפקרנו !
תנו לי כפיר ואשסעהו,
עוג או גלית – וארמסנו !

אך, לפי שעה, תנו לי מקל,
אף אתעטף באדרכת,
ואצא לטייל ולהסתכל
שם על-גפי מרומי קרת.

הדור נאה זיו העולם,
ונפשי שכורת אהבתו !
אי אדרכתי ? מקלי תנו לי !
ארוץ גם-אני לקראתו !

ובְעוֹדֵנִי עַל-סֵף בֵּיתִי
 וַיִּקְדְּמוּנִי אוֹרִים רַבִּים ;
 פָּתַע נָפְלוּ וּשְׁטֹפוּנִי,
 וּבָבֶת-אֶחָת – תִּשְׁעָה קַבִּים.

וְטָרַם אָבִין בְּמָה שְׁמֹשׁוֹת
 זָרְקוּ בְּפָנַי כָּל-זֵהָבֵן –
 וְהוֹד הִיקוּם כְּבַחוֹרָה פְּרוּצָה
 בְּרֹאשׁ כָּל-חוּץ הַתְּגַלְע לָבֵן.

לְכָל-מְלֵא עֵינַי כָּל-הָאֲרֵץ
 מִשְׁטַח אוֹר וְלָבֵן כְּלָה ;
 וְהַכֹּל מְזֹהֵיר, כְּאֵלוֹ הַכֹּל
 עָלָה זֶה הַיּוֹם לְגִדְלָה.

וְקָרַח עָז וּמוֹצֵק בְּרִזָּל –
 הוּא הַשְּׁלִיט, וּבְמִמְלֶכְתּוֹ
 אוֹר וּכְפוֹר מְשֻׁמְשִׁים יַחֲדוֹ,
 זֶה בְּחִצּוֹ וְזֶה בְּמַחְטוֹ.

חַי אֲנִי, אִם-לֹא כְּעוֹד לִי לָה
 מֵאֲמַר רַב וְשְׁלִיט עֵבֶר :
 "מְחַר חָג – הַתְּחַדְּשׁוּ לְבָנִים !
 וְלֹא יִרְאֶה עֲרוֹת דְּבָר !"

וְלָבֵן שֵׁשׁ וַיִּקַּר הַזְּכוּכִית,
 זֵהָרִי קִשְׁת וְאַבְקַת זֵהָב
 נִתְּכוּ, נִתְּזוּ בְּרֹאשׁ כָּל-חוּצוֹת,
 נִתְּלוּ בְּנִצְרֵי גֵן וּנְטָעִיו.

וְשִׁלַּג חֲדָשׁ, צַח וּבֹהֵיר,
 כְּנִתְיָנְתוֹ מִשְׁמָיִם,
 פָּרַשׁ מִפּוֹת בְּרֹאשׁ כָּל-גְּדָר,
 בְּרֹאשׁ כָּל-פְּרֹכָב וּשְׁפָתַיִם ;

וּמְרַבְּדִים צַחִים רַבֵּד
 בְּרֹאשׁ כָּל-דֶּרֶךְ וּמִצְדֵּיו,
 וְשִׁרְשְׁרוֹת כְּסָף טְהוֹר תִּלְּהָה
 בְּגוּי טִלְגֵּרֶף וּבְגִידֵיו ;

ועל-הגגות פֶּרֶשׁ סְדִינִים
ובשוליהם מְלִילוֹת בְּדֹלֶחַ –
ובחלל העולם כָּלוּ
יום-טוב לְבָן אָחֵד מוֹלֶךְ !

והלבנונית פְּרוּצָה, חֲשׂוּפָה,
ומלמעלה יד-סְתָרִים
שוֹזְרָה חוֹטִי-פֶּזֶז וְקוֹשְׁרָה
לְרֹאשׁ הַיּוֹם עֲשָׂרָה כְּתָרִים.

ואֵלֶּה אַחַת, בְּלֶה זְכוּכִית,
חֲבוּר צְפָרִי-חֲרֵף בְּלֶה,
תְּצַלְצַל בְּחֻדוֹת בְּקָר צֶלְצַל
עֲלִיו, חֵי וְרֵב-הַמְּלָה.

ד

הו, תְּקַפְּנִי-נָא, הַכְּפוּר !
הַבְּהַב, לַהֵט, צָרֵב וְדָקָר !
הַקְּשֵׁה הֶבֶל-פִּי עַל-שְׁפָמִי,
וּבְרוּלֶךְ צַק אֶל-דָּמִי.

בֵּא, הִיָּה לִי פְּצִירָה פִּים,
וּכְפִי-חָרֵב כֹּחֵי שִׁים.

וּבְבְרוּל חֲזִי נֶקֶע,
פֶּן-מַעְצָר עֲזִי יִתְבַּקֵּעַ.

הו, הַתְּהוֹלֵל לְךָ, הַכְּפוּר !
הַבְּהַב, לַהֵט, צָרֵב וְדָקָר.

דָּרֶךְ וּמַתַּח כָּל-שְׁרִירֵי זֹרְעֵי
וּנְשִׁימָתֵי כָּלֵא בְּלָעִי.

וּמִתְנוּסִס בְּאַבְק
זְהָרֵי חֲמָה – שְׁלֹט נְחֻזָּק !

ה

קִטְרֶת בְּקָר בְּרֹאשׁ הַגְּגוֹת
נִבְאֵת תְּבַשִּׁיל חֵם בְּסִיר.
עוֹרֵב לֵץ, כְּנֶפֶף אֶטְלָס שְׁחֹר,
רוֹכֵב מְעַמָּד עַל-גֵּב חֲזִיר.

"שְׂרִיק שְׂרִיק, שְׂרִיק שְׂרִיק" נָאֵם הַשֶּׁלֶג –

וּבְרַחוּב מִפֶּה אֶל-פֶּה

נִפְל רֵיב שְׁפִינִים חֲרִיפִים

הַמְתַּנְצָחִים זֶה בְּזֶה.

וּכְצַחֲצוּחֵי חֲרָבוֹת בְּמַחְנֶה,

צוֹלֵל מְעַבְרִים שְׂאוֹן

שֶׁלֶג עֹז וּמְאֵפֵל קֶרַח,

שְׁחוֹק תַּחַת צַעְדֵי-אוֹן.

אֵלֶּה הֵמָּה צַעְדֵי בִקָּר

מִבְּשָׂרִים וְאוֹמְרִים עֹז נָגִיל;

טָסִים סוֹסִים, פִּיהֶם יַעֲשֶׂן,

וּמְצֹלוֹתָם – צִיל-צִיל-צִילִיל.

בְּרִשְׁתוֹת תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמֶן,

זֶה לְקַבֵּל-זֶה בִיעֵף,

חַד וְקַל וְהִתְזַ שֶׁלֶג,

פְּרִיחִים – וְאֵינָם עוֹד – חֲלָף!

וּבְעֶרְבוּכֵי עֲגֻלוֹת-חֲרָף,

תִּמְרוֹת הֶבֶל, צִלְלֵי זוּג –

בְּסוּפָה חוֹלְפִים אֲדָרוֹת שֶׁעַר,

פָּנֵי לְהַבִּים, זוּג נְזוּג.

כְּאֵלוֹ טֶרֶף דַּעַת כָּלֵם

בוֹלְמוֹס אֶחָד: טוֹס וְחֻלוֹף

בְּטִיסָה וּבְנִשְׁימָה אַחַת

מְרַחֵב-יָהּ מִסוּף עַד-סוּף.

הֶפְקֵר, הֶפְקֵר! – הוּי הֶרְכָּב!

שָׂא גַם-אוֹתִי – צֹלַח וְדָאָה!

הִטִּילֵנִי לְעֶרְבוּבִינָה

וְלָרוּחַ נִפְשֵׁי זָרָה!

צֹלַח וְנִהַג! – לָאֵן? – אֵל-תִּשְׁאַל;

אַחַת הִיא – בְּאֶשֶׁר שָׂם

עוֹד יַפְעֵפֶע מְשֻׁהוּ חַיִּים

וְעוֹד רוּחַת קֶרְטוּב דָּם.

אָמַנְם בֶּן-יְשִׁיבָה אָנִי,
מִצְחִי – שְׁלֹג, פָּנֵי – שִׂיד,
אֲךְ, כְּחֹרֶף זֶה, צְבֻרְתִּי
כִּחַ תַּחַת שְׁרִיזֵן גָּלִיד ;

וּמְקַרְחֵי נוֹדֶף רֵיחַ
דֶּק שָׁל-אָבִיב מְלֵא הוֹד,
אָבִיב חֶדֶשׁ שְׁפִמוֹהוּ
לֹא-רְאָתָה עֵינַי עוֹד.

וְלָמָּה תִּהְיֶמוּ, קִנְי-טְלִגְרָף,
בְּזַעַף שׁוּמִם, בְּזַעַף סֶתוֹ? –
בְּלִבֵּי שׁוֹקֵק צִנּוֹר חַיִּים,
שׁוֹקֵק וְאוֹמֵר: יֵשׁ-לִי-רֶב.

הוּ, הַנַּח לְמָרָה שְׁחֻרָה! –
רְאֵה, מַה-יֵיף הַזֵּיו הַקָּר!
נִדְלָק, נִחְטָף כּוֹס הַחַיִּים
טָרָם יִקְדָּמְנוּ זָר!

וּבְגִמִּיעָה אַחַת גְּדוּלָה
נִשְׁתָּה כָּל-הַכּוֹס עַד-תָּם,
וּבְהִלּוּלָה רַבָּה נִשְׁפָּךְ
כֹּל הָעִז וְכֹל הַחֹם!

וּבְהִתְרוֹקֵן לִבִּי כָּלָה
וְיִתְעַרְהָ עַד-הִיסוֹד –
הַרְחַק מִן-הָעִיר יֵשׁ יַעֲר,
הַבִּיאֲנִי שָׁם – וְעַמֵּד!

זֶה הַיַּעֲר – חֲסִין אֱלוֹנִים,
וּבַחֲרֶף – כְּלוֹ דָמִי,
הַכֹּל טָהוֹר שָׁם וּמְטִהָר –
וְאֵין יוֹדֵעַ בְּשִׁבִיל מִי?

לְכֵן-הַפְּאֲרוֹת, גָּא וְצוֹנָן,
יַעֲמַד-לוֹ, וּבְהִדְרַת סוֹד
מִנְחָה טָהוֹרָה בְּכִלֵּי טָהוֹר
יִגִּישׁ לְאַלֵּהֵי הַהוֹד.

ומבין שורותיו יצהיר
ש'לג תמים אין בו פגם –
בעבי-יער זה אפגם:
סדן ופטיש טמונים שם.

אשלף לבי אז מחזי
כשלף חרב מן-הנדן,
ואצ'פנו בכור הקרח
ואשימנו על-הסדן.

ובפטיש אהלים, אהלים,
הך והך, חזק וחזק!
ובצל-כרחו הד היער
יענה אמן לי: חזק!

ולבי, מלא כחות חדשים
א' ידעם מני אז –
ישוב שנית לי, והיה
שבצתיים מוצק, עז.

טבת, תרס"ד.